

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA

Hotărârea
din 12 aprilie 2016
În Cauza M.C. și A.C. împotriva României
(Cererea nr. 12060/12)
Strasbourg
definitivă la 12/07/2016

Hotărârea a rămas definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza M.C. și A.C. împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din András Sajó, președinte, Vincent A. De Gaetano, Nona Tsotsoria, Krzysztof Wojtyczek, Egidijus Kūris, Iulia Antoanella Motoc, Gabriele Kucsko-Stadlmayer, judecători, și Fatoș Aracı, grefier adjunct de secție, după ce a deliberat în camera de consiliu, la 1 martie 2016, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 12060/12) îndreptată împotriva României, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția), prin care doi resortisanți români, M.C. și A.C. („reclamanții”), au sesizat Curtea la 6 februarie 2012. Președintele secției a încuviințat cererea reclamanților pentru păstrarea anonimatului (art. 47 § 4 din Regulamentul Curții).

2. Reclamanții au fost reprezentați de doamna R.I. Ionescu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanții au pretins, în special, că anchetarea acuzațiilor lor de rele tratamente motivate de discriminarea împotriva persoanelor LGBTI (lesbiene, gay, bisexuali, transgen și intersexuale) nu a fost efectivă.

4. La 30 ianuarie 2013, cererea a fost comunicată Guvernului.

5. Atât reclamanții, cât și Guvernul au prezentat observații scrise. În plus, comentarii de la terțe părți au fost primite de la Federația Internațională a Ligilor Drepturilor Omului (FIDH), filiala europeană a Asociației pentru persoane lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale (ILGA-Europe), Centrul de Consiliere pentru Drepturile Individuale în Europa (AIRE Centre) – toate reprezentate de ILGA – și Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România, Comitetul Helsinki (APADOR-CH), cărora președintele le-a permis să transmită Curții observații în procedura scrisă (art. 36 § 2 din Convenție și art. 44 § 3 din Regulamentul Curții).

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

6. Reclamanții s-au născut în 1978 și, respectiv, în 1986 și locuiesc în București, respectiv în Curtea de Argeș.

A. Incidentele astfel cum sunt descrise de reclamanți

7. La 3 iunie 2006, reclamanții au participat la marșul gay anual din București. Acesta a fost organizat de Asociația ACCEPT, organizație neguvernamentală ce are scopul de a furniza informații și de a sprijini comunitatea LGBTI. Marșul avea asigurată protecție din partea poliției. Mai multe persoane care și-au exprimat în mod activ dezaprobarea față de marșul gay au fost oprite de poliție și fotografiate, iar actele lor de identitate au fost verificate și notate.

8. În jurul orei 7 p.m., la finalul marșului, reclamanții și alți patru participanți au părăsit zona, folosind căile și mijloacele de transport recomandate de autorități în pliantele cu recomandări pregătite de organizatori pentru participanții la marș. Așa cum se recomanda în același pliant, nu purtau haine

distinctive sau insigne care i-ar fi putut identifica drept participanți la marș.

9. După îmbarcarea în trenul metroului, au fost atacați de un grup format din șase bărbați tineri și o femeie, care purtau hanorace cu glugă. Atacatorii s-au apropiat direct de victime și au început să le lovească, în zona capului și a feței. De asemenea, se prindeau de barele de metal de deasupra capetelor lor, lovindu-și victimele cu picioarele. În timpul atacului, strigau în continuu: „*Poponariilor, duceți-vă în Olanda!*”

10. Victimele au fost împinse într-un colț al vagonului. Una dintre ele a încercat să le protejeze pe celelalte cu propriul corp, dar al doilea reclamant a rămas expus și a încasat mai multe lovituri.

11. Atacul a durat timp de aproximativ două minute. În timp ce ieșeau din vagon, atacatorii au lovit-o din nou în față pe prima reclamantă.

12. În timpul atacului, ceilalți pasageri s-au retras spre partea opusă a vagonului. Printre ei se afla un fotograf, Z.E., care fusese, de asemenea, la marș. Victimele l-au rugat să facă fotografii ale incidentului, ceea ce acesta a și făcut. Drept urmare, atacatorii l-au lovit și pe el.

B. Examenle medicale

13. În aceeași seară, însoțite de un reprezentant al ACCEPT, victimele au mers la Institutul Național de Medicină Legală Mina Minovici și la Spitalul de Urgență Bagdasar-Arseni, pentru consultații medicale.

14. Certificatul medico-legal constata că prima reclamantă avea vânătăi care ar fi putut fi produse prin lovituri cu un obiect dur; acestea nu necesitau „zile de îngrijiri medicale”.

15. Al doilea reclamant a fost diagnosticat cu multiple contuzii (având legătură cu incidentele), traumatism cranio-cerebral minor, contuzie pe umărul stâng și pe partea stângă a feței, precum și vânătăi. Nu s-a constatat nicio fractură a oaselor. Certificatul medico-legal concluziona că, în cazul reclamantului, erau necesare una sau două zile de îngrijiri medicale.

C. Ancheta penală

16. Mai târziu, în noaptea de 3 spre 4 iunie 2006, victimele, inclusiv reclamantii, și un reprezentant al ACCEPT au mers la Secția nr. 25 de Poliție București. Au formulat o plângere penală împotriva atacatorilor și au declarat că atacul s-a bazat pe orientarea sexuală a victimelor. Au reafirmat că nu purtau semne vizibile care să dezvăluie faptul că se întorceau de la marșul gay. Au susținut că atacatorii îi identificaseră în timpul marșului (întrucât nu purtau măști) și, ulterior, i-au urmat, cu intenția de a le face rău. Au informat poliția despre remarcile ofensatoare făcute în timpul atacului.

17. Potrivit reclamanților, agenții de poliție au fost surprinși când și-au dat seama că reclamanții și celelalte victime, deși de orientare homosexuală, erau persoane cu situație financiară foarte bună, cu locuri de muncă stabile și poziții de conducere. Agenții de poliție au încercat să-i descurajeze să depună plângere, avertizându-i că vor fi obligați să se confrunte cu agresorii lor în instanță.

18. La 5 iunie 2006, reprezentantul reclamanților a prezentat la poliție o serie de fotografii ale atacului făcute de Z.E. În unele dintre imagini, fețele atacatorilor erau vizibile, glugile fiind date jos. Fotografii au dat declarații și a putut identifica pe unul dintre atacatori.

19. Primei reclamante i-au fost arătate, de asemenea, fotografiile făcute de poliție în timpul marșului. Ea a putut identifica două dintre acele persoane, din fotografiile. Poliția avea notate numele și adresele suspectilor.

20. Victimele au dat declarații poliției.

21. La 8 iunie 2006, poliția a primit copii după 15 rapoarte ale poliției întocmite în ziua marșului, cu privire la amenzi administrative aplicate contrademonstranților.

22. Din cauza unei reorganizări în cadrul poliției, dosarul a fost mutat de la o secție de poliție la alta, iar la 4 aprilie 2007 a fost înregistrat la Serviciul de Poliție Metrou.

23. Întrucât părea că nimic nu se întâmplă în cauză, reclamanții au solicitat informații cu privire la evoluția anchetei, prin intermediul scrisorilor trimise de ACCEPT la 25 septembrie 2006, la 28 martie 2007 și la 20 iulie 2011. La 19 martie 2007, s-au plâns, de asemenea, Ministerului Afacerilor Interne cu privire la lipsa unei anchete efective în cauză, dar fără niciun rezultat.

24. La 27 aprilie 2007, au fost informați că, în urma reorganizării din cadrul poliției, dosarul a fost în cele din urmă înregistrat la Serviciul de Poliție Metrou. Scrisoarea îi informa, de asemenea, pe reclamanți că ancheta era în curs de desfășurare și că erau luate măsuri pentru a-i identifica pe cei vinovați.

25. În aceeași zi, poliția a înaintat o cerere Serviciului Român de Informații („SRI”) pentru a confirma dacă R.S.A. – ofițer SRI care fusese identificat printre atacatori – se afla în misiune oficială în acea noapte. La 24 mai 2007, SRI a solicitat clarificări cu privire la natura cererii. Abia în septembrie 2007 poliția a reușit să obțină o declarație din partea lui R.S.A., care a declarat că era în afara serviciului în ziua respectivă și a oferit informații cu privire la o altă persoană din grupul de atacatori. Acțiunile întreprinse de poliție pentru a identifica celelalte persoane au rămas fără succes.

26. Poliția Metrou a primit, la 12 iunie 2007, o listă cu 45 de nume și date de identificare ale persoanelor care fuseseră amendate de poliție în timpul marșului gay.

27. Întrucât se credea că unul dintre suspecți este suporter al clubului de fotbal Steaua, anchetatorii au participat la 29 de meciuri de fotbal între 16 septembrie 2007 și 13 decembrie 2009, în încercarea de a-l identifica. La 12 februarie, 14 mai, 4 august și 7 decembrie 2010 și la 10 martie 2011, anchetatorii au încercat să identifice suspecții în stațiile de metrou. În perioada 12 iunie 2007–6 iulie 2011, procurorul a prelungit de 8 ori termenul limită pentru finalizarea anchetei, la cererea anchetatorilor.

28. La 10 iunie 2011, organele de poliție au declarat că, în opinia acestora, ancheta trebuie clasată și s-a solicitat parchetului neînceperea urmăririi penale în cauză. Poliția a dat următoarea explicație pentru respectiva solicitare:

„[...] ancheta a fost îngreunată de faptul că dosarul a ajuns la Serviciul de Poliție Metrou [...] la aproximativ un an după producerea incidentelor, iar agenții de poliție [...] care fuseseră însărcinați cu cercetarea cauzei până în septembrie 2006 nu au putut să continue ancheta, întrucât SRI a refuzat să coopereze și să permită ca agentul său – singurul martor identificat în evenimente – să fie interogată; trebuie amintit faptul că poliția și-a pierdut motivarea de a utiliza informațiile pentru a descoperi adevărul în acest caz, pentru a-i identifica și a-i judeca pe cei vinovați. În plus, într-o anumită măsură, victimele și-au pierdut interesul cu privire la modul în care era tratată plângerea lor [nu au [...] prezentat certificatele medicale [...] care fuseseră obținute, la cererea poliției [...] la 27 octombrie 2009, când s-a constatat că niciuna dintre victime nu a necesitat mai mult de două zile de îngrijiri medicale]. Se constată că toate metodele de colectare a probelor pentru acest tip de infracțiune au fost epuizate și, având în vedere timpul care s-a scurs de la data la care au fost formulate plângerile, validitatea și relevanța probelor colectate [...] a scăzut, lăsând ancheta privind identitatea vinovaților fără rezultat. În același timp, se observă că [...] faptele penale s-au prescris, înlăturând răspunderea penală a vinovaților.”

29. La 9 august 2011, ca răspuns la o cerere de informații din partea reclamantilor, Poliția Metrou i-a informat despre intenția de a cere neînceperea urmăririi penale pe motivul intervenției prescripției speciale. Poliția a explicat că ancheta a fost îngreunată de faptul că dosarul nu a fost transmis la Serviciul de Poliție Metrou decât după un an de la producerea evenimentelor. În plus, toate acțiunile întreprinse de poliție de a-i identifica pe pretinșii făptuitori au eșuat.

30. Prin rezoluția din 4 octombrie 2011, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 4 București a susținut propunerea poliției și a decis încetarea urmăririi penale. Această decizie a fost comunicată la domiciliul primei reclamante la 27 februarie 2012.

31. La 19 martie 2012, reclamantii au contestat la prim-procurorul parchetului rezoluția din 4 octombrie 2011. Ei au susținut că procurorul ar fi trebuit să ancheteze infracțiunea mult mai gravă de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni, care nu se prescrisese. De asemenea, s-au plâns de faptul că anchetatorii nu au făcut cercetări privind acuzația conform căreia atacul ar fi fost motivat de orientarea lor sexuală.

Prin rezoluția din 18 iunie 2012, prim-procurorul a respins contestația.

32. Reclamantii și-au reiterat obiecțiile împotriva ambelor rezoluții ale parchetului prin două plângeri separate depuse la Judecătoria de sector București.

33. La 9 august 2012, judecătoria a respins plângerea reclamantilor împotriva rezoluției procurorului din 4 octombrie 2011. Instanța a formulat următoarele observații:

„Este adevărat că autoritățile nu au depus aparent suficientă diligență în a efectua, într-un termen rezonabil, o anchetă efectivă care să identifice și să-i pedepsească pe făptuitori (perioadele lungi de inactivitate ale poliției, transferul dosarelor, lipsa de cooperare din partea anumitor autorități, toate au fost constatate în mod corespunzător). Pe de altă parte, această situație – cu toate că nu este imputabilă [reclamantilor] – nu poate împiedica aplicarea prescripției răspunderii penale.”

34. La 12 noiembrie 2012, judecătoria a respins plângerea depusă împotriva rezoluției procurorului din 18 iunie 2012 ca o simplă reiterare a soluției hotărârii din 9 august 2012.

35. Pe parcursul procedurii, reclamantii au solicitat în repetate rânduri să consulte dosarul de urmărire penală. Acesta a fost acordat parțial la 9 mai 2012, iar reclamantii au dobândit deplin acces la dosar odată ce obiecțiile lor au fost formulate în fața instanței.

II. Dreptul și practica interne relevante

A. Dreptul și practica interne

36. Conform art. 250 C. proc. pen., inculpatul are dreptul de a lua cunoștință de materialul de urmărire penală după punerea în mișcare a acțiunii penale dacă au fost efectuate toate actele de urmărire necesare. Din prevederile referitoare la cercetarea și urmărirea penală reiese că, înainte de data respectivă, conținutul dosarului penal nu este public (a se vedea *Cășuneanu împotriva României*,

nr. 22018/10, pct. 38, 16 aprilie 2013).

37. Articolul relevant din Codul de procedură penală este redactat după cum urmează:

Art. 173

„Apărătorul părții vătămate, al părții civile și al părții responsabile civilmente are dreptul de a formula cereri și de a depune memorii. Apărătorul are dreptul să asiste la efectuarea următoarelor acte de urmărire penală: ascultarea părții pe care o apără, cercetări la fața locului, percheziții și autopsii, prelungirea duratei arestării, iar la efectuarea altor acte de urmărire poate asista cu încuviințarea organului de urmărire penală.”

38. Noul Cod de procedură penală, aplicabil din februarie 2014, reglementează în mod explicit dreptul victimei sau al apărătorului său de a consulta dosarul de urmărire și să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală (cu puține excepții) (art. 81, art. 93 și art. 94).

39. Prevederile relevante din Codul penal, aplicabile la momentul incidentului, care interzic violența sub diverse forme, în funcție de gravitatea rănilor provocate victimelor, pot fi găsite în *Ciorcan și alții împotriva României* (nr. 29414/09 și 44841/09, pct. 73, 27 ianuarie 2015). În plus, art. 323 interzicea asocierea în scopul săvârșirii de infracțiuni după cum urmează:

Art. 323

„(1) Fapta de a se asocia sau de a iniția constituirea unei asocieri în scopul săvârșirii uneia sau mai multor infracțiuni [...], ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei astfel de asocieri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani, fără a se putea depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea ce intră în scopul asocierii.

(2) Dacă fapta de asociere a fost urmată de săvârșirea unei infracțiuni, se aplică celor care au săvârșit infracțiunea respectivă pedeapsa pentru acea infracțiune, în concurs cu pedeapsa prevăzută în alin. (1).”

40. Începând cu 11 august 2006, art. 317 din Codul penal pedepsește instigarea la ură:

Art. 317 Instigare la discriminare

„(1) Instigare la ură pe temei de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie, apartenență politică, convingeri, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.”

Înainte de data menționată și la momentul incidentului, orientarea sexuală nu era inclusă printre motivele de discriminare sancționate. În prezent, incitarea la ură sau discriminare este în prezent sancționată de art. 369 din noul Cod penal.

41. Începând cu octombrie 2006, art. 247 C. pen. privind abuzul în serviciu menționează orientarea sexuală ca temei sancționat pentru îngădirea drepturilor; infracțiunea se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani. Acest aspect nu era menționat în formularea anterioară a articolului respectiv. Art. 297 din noul Cod penal impune, la rândul său, sancțiuni pentru abuzul în serviciu: „fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de [...] sex, orientare sexuală [...]” se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. În plus, noul cod a menținut la art. 77 circumstanța agravantă prevăzută la art. 75 în vechiul cod, pentru cazul infracțiunilor săvârșite cu intenția de a discrimina, inclusiv motive de orientare sexuală.

42. Actul normativ împotriva discriminării (Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare) consolidează dreptul oricărei persoane de a beneficia de un tratament egal în fața instanțelor judecătorești și a altor organe jurisdicționale și de a obține protecția statului împotriva violenței sau maltratărilor din partea oricărui individ, grup sau instituție [art. 1 alin. (2) lit. b)].

Art. 2 alin. (7) descrie victimizarea drept „orice tratament advers, venit ca o reacție la o plângere sau o acțiune în justiție cu privire la încălcarea principiului tratamentului egal și al nediscriminării.” Victimizarea constituie contravenție, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale. Refuzarea acordării serviciilor publice – administrative sau juridice – pe motive de discriminare constituie contravenție [art. 10 lit. (a)], dacă fapta nu intră sub incidența legii penale.

43. Orice persoană care se consideră victimă a discriminării poate depune o plângere fie în fața Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) – în termen de un an de la data săvârșirii faptei – fie direct în fața instanțelor civile – în termen de trei ani de la aceeași dată (art. 20 și, respectiv, art. 27). Ordonanța se aplică persoanelor fizice și juridice, precum și instituțiilor publice (art. 3).

44. La 28 martie 2012, CNCD a adoptat decizia nr. 108. Plângerea respectivă a fost formulată de către o persoană particulară care a pretins că poliția a refuzat să o asiste sau să ia în considerare plângerea sa împotriva persoanelor care au supus-o la rele tratamente pe motive de orientare sexuală. CNCD a considerat că nu are competența de a examina faptele care nu intră în domeniul de

aplicare al contravențiilor și nici acțiunile organelor de poliție care urmează să fie soluționate la nivel intern. De asemenea, a reiterat faptul că avea competența de a stabili existența unei discriminări și, eventual, de a impune sancțiuni contravenționale.

B. Texte relevante ale Consiliului Europei

45. La 31 martie 2010, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a adoptat textul Recomandării CM/Rec(2010)5 către statele membre privind măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen.

46. Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei a elaborat un studiu care a examinat discriminarea pe motive de orientare sexuală sau identitate de gen (a doua ediție a studiului a fost publicată în septembrie 2011). Studiul realizează o evaluare generală a opiniei publice și protecției acordate de state persoanelor homosexuale din toată Europa. Studiul conține date relevante cu privire la atitudinile și practicile discriminatorii și cu privire la măsurile legislative în vigoare în statele europene, inclusiv în România, în domeniu. Părțile relevante referitoare la situația din România sunt următoarele (notele de subsol au fost omise):

Studii europene

„În ceea ce privește opiniile privind întrebarea «Cum te-ai simți personal dacă ai avea un vecin homosexual?», un raport din 2008 a concluzionat că, în cazul statelor membre ale Uniunii Europene, „media europeană se simte în mare parte confortabilă cu ideea de a avea ca vecin o persoană homosexuală”. Există însă diferențe mari între țări, respondenții din Suedia (9,5), Țările de Jos și Danemarca (9,3) declarându-se mult mai confortabili cu această idee (a se vedea harta 1.1) pe o «scară a confortului» de la 1 la 10. Respondenții din România (4,8), Bulgaria (5,3), Letonia (5,5) și Lituania (6,1) au declarat că s-ar simți mai puțin confortabil. Alte studii de măsurare a atitudinilor și a «distanței sociale» au constatat modele similare.

În ceea ce privește întrebarea dacă o persoană homosexuală ar putea deține cea mai înaltă funcție politică din țară, în 2008 s-a constatat că oamenii din Suedia, Danemarca și Țările de Jos au avut atitudinea cea mai pozitivă în timp ce oamenii din Bulgaria, Cipru și România au avut atitudinea cea mai negativă. Întrebarea a fost reluată în 2009, iar cele mai multe răspunsuri negative au fost găsite în Bulgaria, România și Turcia.”

Protecție: violență și azil

„Există o cantitate tot mai mare de probe care demonstrează că un număr semnificativ al persoanelor LGBTI din statele membre ale Consiliului Europei se confruntă cu violența fizică, hărțuirea sau agresiunea din cauza orientării sexuale și a identității lor de gen, reală sau percepută. O astfel de violență poate lua diferite forme, dar este adesea determinată de ură profundă, intoleranță, dezaprobare sau respingere a orientării sexuale sau a identității de gen a persoanei. Un termen utilizat în mod obișnuit în acest sens este «infracțiune motivată de ură» sau «violență motivată de ură», care poate fi alimentată de discursuri și expresii publice care răspândesc, incită, promovează sau justifică ura, discriminarea sau ostilitatea față de persoanele LGBT. Un astfel de discurs poate fi exprimat de cetățeni, dar și de lideri politici și religioși sau alți formatori de opinie, indiferent dacă circulă prin presă sau pe Internet. Uneori, actori statali sunt implicați în acte de violență sau hărțuire împotriva persoanelor LGBT și, în unele cazuri, asupra membrilor familiei. [...]

Incitarea la ură, violență sau discriminare pe motive de orientare sexuală este considerată infracțiune doar în 18 state membre (Andorra, Belgia, Croația, Danemarca, Estonia, Franța, Islanda, Irlanda, Lituania, Monaco, Țările de Jos, Norvegia, Portugalia, România, Slovenia, Spania, Suedia și Regatul Unit). În mod similar, intenția homofobă este acceptată ca factor agravant în infracțiunile de drept comun doar în 15 state membre: Andorra, Belgia, Croația, Danemarca, Franța, Grecia, Lituania, Olanda, Norvegia, Portugalia, România, Slovenia, Spania, Suedia și Regatul Unit.

Un proiect-pilot în nouă țări europene (Danemarca, Franța, Germania, Irlanda, Letonia, Portugalia, România, Suedia și Regatul Unit) a fost creat pentru a se urmări modul în care poliția abordează infracțiunile motivate de ură. Proiectul a dezvoltat un set de instrumente pentru a aborda infracțiunile motivate de ură, inclusiv o bază de date pentru raportare, un website cu informații despre infracțiuni motivate de ură, materiale de instruire pentru poliție și materiale de informare pentru persoanele LGBT.”

Participare: libertatea de întrunire, de exprimare și de asociere

„Începând din anul 2004, în cel puțin 12 state membre au existat cazuri de interdicții și/sau obstacole administrative în ceea ce privește evenimentele Pride sau alte evenimente culturale LGBT cu participare mare (Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Moldova, Polonia, România, Federația Rusă, Serbia, Turcia, Ucraina și «Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei»). [...]

Interziceri ale paradelor Pride și a altor evenimente culturale LGBT începând cu anul 2004 s-au produs într-o serie de state membre, în special paradele Pride din Letonia (în 2005 și 2006), Lituania (în 2007 și 2008), România (în 2005) și din «Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei» (în 2007, atunci când un eveniment LGBT din Skopje nu a primit autorizație). [...]

Contrademonstrațiile ca reacție la paradele Pride nu sunt un lucru neobișnuit în statele membre și pot fi organizate de comunități religioase, de grupuri naționaliste sau de extrema dreaptă. Deși cele mai multe dintre aceste contrademonstrații se desfășoară în limitele dreptului la libertatea de întrunire, altele iau forma unor atacuri organizate asupra participanților la paradele Pride, având ca rezultat ciocniri și incidente. Acest lucru s-a întâmplat în cel puțin 15 state membre, începând cu anul 2004 (Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația,

Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Italia, Letonia, Moldova, Polonia, România, Federația Rusă, Serbia, Suedia și Ucraina). Uneori, contrademonstrațiile au avut o rază mai largă și au fost promovate și susținute de personalități politice sau religioase. Instituțiile europene, inclusiv Comisarul pentru Drepturile Omului, și-au exprimat îngrijorarea față de violența și limitările privind dreptul la libertatea de întrunire a persoanelor LGBT. Ciocnirile violente afectează în mod grav posibilitatea ca persoanele LGBT să demonstreze în mod pașnic pentru drepturile omului pe care le au și contribuie la promovarea ostilității și a prejudecăților. OSCE a elaborat un set de linii directoare pentru a oferi recomandări statelor cu privire la modul în care trebuie respectată libertatea de întrunire. Liniile directoare conțin principiul nediscriminării din partea autorităților pentru a garanta exercitarea dreptului la libertatea de întrunire, inclusiv pe motive de orientare sexuală, în condițiile în care se face referire la identitatea de gen.”

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3, art. 8 și art. 14 din Convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție

47. Reclamantii s-au plâns, în temeiul art. 3, art. 6, art. 8 și art. 14 din Convenție și în temeiul art. 1 din Protocolul 12, despre neefectuarea în mod corespunzător a unei anchete privind plângerile penale referitoare la acte de violență motivate de ură împotriva homosexualilor și, la nivel mai general, despre lipsa unor măsuri legislative și de altă natură adecvate pentru a combate infracțiunilor motivate de ură îndreptate împotriva minorității LGBTI. De asemenea, s-au plâns de faptul că, la momentul efectuării anchetei, autoritățile nu au luat în considerare faptul că infracțiunile săvârșite împotriva lor erau motivate de orientarea lor sexuală. Prin urmare, autoritățile nu au respectat obligațiile procedurale consacrate în articolele sus-menționate.

48. Curtea poate face o caracterizare în drept a faptelor cauzei și nu se limitează la caracterizarea făcută de un reclamant sau de un guvern [printre cele mai recente hotărâri, *Gherghina împotriva României* (dec.) (MC), 42219/07, pct. 59, 18 septembrie 2015]. Prin urmare, atunci când au fost comunicate plângerile, s-a considerat că ar fi mai adecvat să fie examinate în temeiul art. 3, art. 8 și art. 14 din Convenție și al art. 1 din Protocolul nr 12 la Convenție (protocol care a devenit aplicabil în ceea ce privește România la 1 noiembrie 2006), care se citesc după cum urmează:

Art. 3 (interzicerea torturii)

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Art. 8 (Dreptul la respectarea vieții private și de familie)

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Art. 14 (interzicerea discriminării)

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de [prezenta] Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Art. 1 din Protocolul nr. 12 (interzicerea generală a discriminării)

„1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.

2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate în paragraful 1.”

A. Cu privire la admisibilitate

1. Obiecții preliminare

49. Guvernul a ridicat două excepții preliminare, în ceea ce privește neepuizarea căilor de atac interne și termenul-limită de 6 luni pentru depunerea cererii în fața Curții.

a) Neepuizarea căilor de atac interne

(i) Argumentele părților

(a) Guvernul

50. Guvernul a susținut că reclamanții nu au epuizat toate căile de atac interne disponibile pentru presupusa discriminare atât în ceea ce privește motivele din spatele incidentului, cât și atitudinile pretins rasiste ale anchetatorilor. Guvernul a enumerat toate legile interne care reglementează discriminarea și a susținut că reclamanții ar fi trebuit să depună o plângere la CNCD. O decizie favorabilă din partea Consiliului le-ar fi permis să solicite despăgubiri în fața instanțelor interne.

51. În plus, a a susținut că reclamanții ar fi invocat Decretul nr. 31/1954, coroborat cu art. 998-999 din vechiul Cod civil, în vigoare la data relevantă, cu scopul de a solicita despăgubiri pentru o presupusă încălcare a drepturilor lor morale. Reclamanții nu au făcut referire la jurisprudența internă prezentată în *Man și alții împotriva României*, nr. 39273/07 (cauză comunicată la 4 octombrie 2012 guvernului pârât).

52. De asemenea, Guvernul a susținut că reclamanții ar fi trebuit să depună plângeri penale împotriva anchetatorilor atât pentru tergiversarea anchetei, cât și pentru presupusa discriminare a reclamanților.

(β) Reclamanții

53. Reclamanții au subliniat faptul că Guvernul nu a făcut altceva decât să facă trimitere la legislația în vigoare în loc să ofere citate relevante din jurisprudență care să sprijine pretinsa eficacitate a măsurilor corective invocate.

54. De asemenea, au susținut că obiecția ridicată se referea exclusiv la plângerea legată de discriminare și nu la cauză în ansamblul său.

55. Reclamanții consideră că au făcut tot ceea ce ar fi putut rezonabil face pentru a epuiza căile de atac interne, au formulat toate plângerile la nivel intern și au urmat căile alese până la finalizarea acestora. Au susținut că, în calitate de victime ale infracțiunilor motivate de ură, au fost obligați să aibă exclusiv încredere în ancheta penală, autoritățile fiind singurele care aveau mijloacele de a-i face pe cei vinovați să răspundă pentru faptele lor. Din acest motiv, singurul cale de atac internă efectivă este o anchetă penală efectuată în timp util și capabilă să identifice și să tragă la răspundere vinovații. Niciuna dintre căile de atac indicate de Guvern nu a fost așadar efectivă. În plus, în măsura în care este adusă în discuție pretinsa discriminare în cadrul anchetei, aceste căi de atac ar fi ar fi putut să fie folosite doar la sfârșitul anchetei, atunci când reclamanții ar fi știut cine era responsabil pentru fiecare etapă a anchetei. Reclamanții au reiterat faptul că accesul la dosar penal le-a fost refuzat timp de 6 ani (până în 2012). A iniția noi proceduri în fața instanțelor civile sau a CNCD la acel moment ar fi fost fără eficiență, din cauza perioadei lungi de timp care se scursese de la data evenimentelor.

56. În cele din urmă, au indicat faptul că CNCD nu putea examina infracțiuni precum cele săvârșite în speță, întrucât Poliția și Ministerul Public sunt singurele autorități cu competențe în acest domeniu. Totodată, Consiliul a declarat că orice presupusă discriminare comisă în cadrul poliției se află în afara domeniului de aplicare al activității sale. Reclamanții au făcut trimitere la decizia CNCD nr. 108 din 28 martie 2012 (*supra*, pct. 44).

ii) Motivarea Curții

(α) Principii generale

57. Guvernul reamintește că o caracteristică fundamentală a mecanismului de protecție instituit de Convenție este faptul că acesta este subsidiar sistemelor naționale de apărare a drepturilor omului. Curtea se ocupă de supravegherea punerii în aplicare, de către statele contractante, a obligațiilor acestora în temeiul Convenției. Nu trebuie să își asume rolul acestora, a căror responsabilitate este de a se asigura că drepturile și libertățile fundamentale consacrate prin Convenție sunt respectate și protejate la nivel intern. Regula epuizării căilor de atac interne se bazează pe supoziția – reflectată în art. 13 din Convenție, cu care prezintă o afinitate strânsă – că este disponibilă o cale de atac efectivă în raport cu pretinsa încălcare. Regula constituie așadar o parte indispensabilă a funcționării acestui sistem de protecție [a se vedea *Akdivar și alții împotriva Turciei*, 16 septembrie 1996, pct. 65, *Culegere* 1996–IV; *Gherghina*, citată anterior, pct. 83; *Mocanu și alții împotriva României* (MC), nr. 10865/09, 45886/07 și 32431/08, pct. 220, CEDO 2014 (extrase); și *Vučković și alții împotriva Serbiei* (obiecții preliminare) (MC), nr. 17153/11 și alte 29 de cauze, pct. 69, 25 martie 2014].

58. Obligația epuizării căilor de atac interne impune așadar unui reclamant să folosească normal căile de atac care sunt disponibile și suficiente cu privire la capetele sale de cerere formulate în temeiul Convenției. Existența căilor de atac în cauză trebuie să fie suficient de sigură nu numai în teorie, ci și în practică; în caz contrar, acestea vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare [a se vedea *Akdivar și alții*, citată anterior, pct. 66, *Gherghina* (dec.) (MC), citată anterior, pct. 85; și *Vučković și alții*, citată anterior, pct. 71].

59. Cu toate acestea, Curtea a subliniat adesea în mod frecvent necesitatea de a aplica regula

epuizării cu un anumit grad de flexibilitate și fără un formalism excesiv [a se vedea *Akdivar și alții*, citată anterior, pct. 69; *Kurić și alții împotriva Sloveniei* (MC), nr. 26828/06, pct. 286, CEDO 2012 (extrase); *Vučković și alții*, citată anterior, pct. 76; și *Gherghina* (dec.) (MC), citată anterior, pct. 87].

60. Referitor la sarcina probei, este obligația guvernului care invocă neepuizarea căilor de atac să convingă Curtea că respectiva cale de atac era efectivă și disponibilă atât în teorie, cât și în practică, la acel moment. Odată ce sarcina probei a fost îndeplinită, reclamantul este cel care are obligația de a stabili că acea cale de atac menționată de Guvern a fost epuizată în fapt ori că aceasta, dintr-un anumit motiv, nu era adecvată sau nu era efectivă în raport cu circumstanțele specifice ale cauzei, sau că au existat circumstanțe speciale care îl scuteau de cerința respectivă [a se vedea *McFarlane împotriva Irlandei* (MC), nr. 31333/06, pct. 117 și 120, 10 septembrie 2010; *Vučković și alții*, citată anterior, pct. 77; și *Gherghina* (dec.) (MC), citată anterior, pct. 88].

(β) Aplicarea acestor principii în cauză

61. Revenind la faptele prezentei cauze, Curtea observă că, deși obiecția Guvernului se referă în primul rând la plângerea legată de discriminare, atinge și acuzațiile legate de lipsa unei anchete efective. Curtea va examina argumentele pe cale de consecință. Observă că reclamantii au depus plângeri în fața instanțelor interne în care au ridicat atât problema rețelor tratamente, cât și problema discriminării. Atunci când este realizată în mod corespunzător, ancheta penală constituie o cale de atac internă efectivă pentru plângeri: violențe precum cele suferite de reclamantii sunt pedepsite de dreptul penal intern, încadrarea lor juridică fiind dependentă de circumstanțele concrete ale cauzei și de gravitatea rănilor provocate victimelor (supra, pct. 39). Toate elementele dosarului, inclusiv acuzațiile de motive rasiste ale infracțiunilor, trebuie, de asemenea, să fie luate în considerare de anchetatori. Reclamantii nu aveau niciun motiv să se îndoiască de eficacitatea acestei căi de atac.

62. În plus, CNCD consideră că nu are competența să examineze ambele aspecte ale plângerii reclamantilor legată de discriminare: primul aspect – violența – întrucât este o infracțiune, iar al doilea, atitudinea poliției – care ar trebui examinată intern de către șefii din poliție (supra, pct. 44). Reclamantii nu puteau face apel la CNCD decât odată ce identitatea autorilor era stabilită și, prin urmare, era necesar ca ei să aștepte ca procedurile penale să se încheie înainte de a putea deschide orice acțiune în fața Consiliului. Întrucât ancheta s-a încheiat fără a se identifica o persoană răspunzătoare atât în ceea ce privește atacul inițial, cât și modul în care a fost efectuată ancheta, în practică, această cale de atac nu a fost la dispoziția reclamantilor.

63. În opinia Curții, a nu se reuși stabilirea identității atacatorilor face ca orice cale de atac de drept civil să fie inutilă în ceea ce privește acuzațiile de discriminare. Referitor la căile de atac rămase disponibile, Guvernul nu a reușit să demonstreze eficacitatea lor în cauză.

64. Din aceste motive, Curtea consideră că reclamantii s-au folosit de căile de atac care erau disponibile și suficiente pentru scopul acestei cereri. În consecință, respinge excepția preliminară a Guvernului.

b) Regula termenului de 6 luni

(i) Argumentele părților

(a) Guvernul

65. Guvernul a susținut că reclamantii au așteptat prea mult pentru a prezenta cererea în fața Curții și, în special, că aceștia probabil erau conștienți de ineficiența anchetei penale cu mult înainte să depună o petiție în fața procurorului la 19 martie 2012. Din cauza neglijenței acestora nu a acționat mai expeditiv [*Bayram și Yıldırım împotriva Turciei*, (dec.), nr. 38587/97, CEDO 2002-III]. Mai precis, pretinsa lipsă de acțiune din partea autorităților judiciare trebuie să fi devenit treptat evidentă până în 2007, când reclamantii au fost informați că dosarul lor a fost înregistrat la Serviciul de Poliție Metrou. Reclamantii nu au luat nicio măsură după acea dată pentru a afla informații despre evoluția anchetei, chiar dacă ar fi fost în interesul lor să le afle, în special, dat fiind faptul că cererea lor inițială fusese depusă împotriva unor persoane neidentificate.

66. Prin urmare, reclamantii aveau sarcina să se asigure că cererile au fost prezentate atât în fața autorităților interne relevante, cât și a Curții cu suficientă rapiditate, pentru a se asigura că sunt soluționate în mod corect și echitabil. Cu toate acestea, reclamantii au așteptat până 9 august 2011, când, fără a face trimitere la noi evoluții, au contactat autoritățile, formulând o acțiune oarecum tardivă, după o perioadă de acalmie de aproape 4 ani.

(β) Reclamantii

67. Reclamantii au contestat poziția Guvernului și acuzațiile acestui de lipsă de interes în cadrul

procedurilor interne. Au reiterat că au depus plângere penală în aceeași zi în care au fost supuși la rele tratamente, că au prezentat majoritatea probelor în cauză și au identificat două persoane din grupul de atacatori, pe unul dintre ei și după nume (supra, pct. 19). Autoritățile au început cercetările și-au păstrat dosarul deschis în tot acest timp; ultima acțiune de cercetare a fost înregistrată la 10 martie 2011.

68. Reclamantii au susținut că nu au avut niciun motiv să pună la îndoială eficacitatea căii de atac. Ei au subliniat că, de regulă, anchetele penale durează o lungă perioadă de timp în România. În plus, nu a existat nicio comunicare regulată între autorități și victime: acestea din urmă au depus mărturie la începutul anchetei și au fost apoi informate la final cu privire la rezultat, dar nu au avut acces la dosarul de urmărire penală înainte de sfârșitul procedurilor. Au reiterat faptul că nu au primit acces la dosar decât la 9 mai 2012.

ii) Motivarea Curții

(α) Principii generale

69. Curtea reiterează că, de regulă, perioada de 6 luni începe de la data pronunțării hotărârii definitive în procedura de epuizare a căilor de atac interne. Totuși, în cazurile în care este evident de la început că, pentru reclamant, nu există nicio cale de atac efectivă, perioada începe de la data actelor sau a măsurilor denunțate sau de la data luării la cunoștință despre actul în cauză sau efectul său asupra ori prejudiciul adus reclamantului [printre alte autorități, *Mocanu și alții împotriva României* (MC), nr. 10865/09, 45886/07 și 32431/08, pct. 259, CEDO 2014 (extrase)]. Art. 35 § 1 nu poate fi interpretat într-o manieră care ar impune unui reclamant să sesizeze Curtea cu cererea sa înainte ca situația sa legată de cauză să fi fost soluționată definitiv la nivel intern, în caz contrar, s-ar aduce atingere principiului subsidiarității. În cazul în care un reclamant se prevalează de o cale de atac aparent disponibilă și abia ulterior află de existența unor circumstanțe care o fac ineficientă, poate fi indicat, în sensul art. 35 § 1 să se considere că termenul de 6 luni a început să curgă la data la care reclamantul a luat sau ar fi trebuit să ia la cunoștință de aceste circumstanțe [a se vedea *idem*, pct. 260, și *Varnava și alții împotriva Turciei* (MC), nr. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 și 16073/90, pct. 157, CEDO 2009].

70. În cazurile de „situație continuă”, termenul reîncepe în fiecare zi și, în general, termenul de 6 luni începe să curgă efectiv abia atunci când situația respectivă încetează. Totuși, nu toate situațiile continue sunt identice. Atunci când factorul timp este esențial în soluționarea problemelor unei cauze, reclamantul are obligația să se asigure că pretențiile sale sunt ridicate în fața Curții cu celeritatea necesară pentru a se asigura că pot fi soluționate în mod corect și echitabil (a se vedea *Varnava și alții*, citată anterior pct. 160). Acest lucru se aplică în special în ceea ce privește plângerile referitoare la obligația, în temeiul Convenției, de a ancheta anumite fapte. Întrucât probele se deteriorează odată cu timpul, trecerea timpului are efect nu doar asupra capacității statului de a-și îndeplini obligația de a cerceta, ci și asupra capacității Curții de a efectua o examinare pertinentă și efectivă. Un reclamant trebuie să acționeze de îndată ce devine clar că nu se va efectua o anchetă efectivă, adică odată ce devine evident că statul pârât nu își va îndeplini obligația care îi revine în temeiul Convenției (a se vedea *Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 261-262, cu trimiterile suplimentare).

71. Curtea a hotărât deja că, în cazul unor anchete privind rele tratamente, la fel ca în cele privind decesul suspect al unei rude, este de așteptat ca reclamantii să ia măsuri pentru a fi informați despre evoluția, sau despre stagnarea anchetei, și să introducă cererile cu celeritatea corespunzătoare, din momentul în care iau, sau ar trebui să ia la cunoștință despre lipsa unei anchete penale efective [a se vedea *Bayram și Yıldırım împotriva Turciei* (dec.), nr. 38587/97, CEDO 2002-III].

72. Conform principiului subsidiarității, este cel mai bine ca faptele cauzei să fie analizate și problemele să fie soluționate, pe cât posibil, la nivel intern. Este în interesul reclamantului, precum și pentru eficiența sistemului Convenției, ca autoritățile interne, care sunt cele mai în măsură să facă acest lucru, să acționeze pentru remedierea oricăror pretense încălcări ale Convenției (a se vedea *Varnava și alții*, citată anterior, pct. 164).

73. Rezultă că obligația de diligență care le revine reclamantilor implică două aspecte diferite, deși strâns legate: pe de o parte, persoanele în cauză trebuie să solicite prompt autorităților interne informații cu privire la evoluția anchetei – ceea ce implică necesitatea sesizării acestora cu diligență, deoarece orice întârziere riscă să compromită eficiența anchetei, și, pe de altă parte, aceștia trebuie să sesizeze prompt Curtea, din momentul în care își dau seama sau ar fi trebuit să își dea seama, că ancheta nu este efectivă (a se vedea *Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 264 cu referințe ulterioare).

(β) Aplicarea acestor principii în cauză

74. Revenind la faptele din prezenta cauză, Curtea observă că reclamantii au acționat cu promptitudine informând autoritățile despre presupusele infracțiuni, depunând plângere penală în

termen de câteva ore de la incident [supra, pct. 16, și, *a contrario*, *Vartic împotriva României* (dec.), nr. 27631/12, pct. 48, 52 și 53, 6 mai 2014, și *Manukyan împotriva Georgiei* (dec.), nr. 53073/07, pct. 33, 9 octombrie 2012]. În zilele următoare, au prezentat autorităților toate probele materiale de care dispuneau și care ar fi putut contribui la identificarea autorilor și la încadrarea corectă a infracțiunilor pretins săvârșite.

75. Ancheta și-a urmat cursul și, la 4 octombrie 2011, procurorul a decis neînceperea urmăririi penale în cauză. Această decizie nu a fost nici provocată, nici influențată în vreun fel de activitatea reclamanților (sau lipsa acesteia) în cursul anchetei, în special în ceea ce privește cererile lor de informații, ultimele fiind cele din 9 august 2011 (supra, pct. 29).

76. Reclamanții au folosit toate căile de atac pe care le aveau la dispoziție și au contestat decizia procurorului. Obiecția lor a dus la reexaminarea respectivei decizii, inițial de către procurorul-șef și apoi de către instanțe. Oricare dintre aceste instanțe avea puterea de a casa decizia procurorului și de a trimite cauza înapoi, spre reexaminare. Simplul fapt că decizia a fost confirmată la toate nivelurile nu face, ca atare, ca respectiva cale de atac să nu fie efectivă [*a contrario*, *Bayram și Yıldırım*, citată anterior; *Mehmet Yaman împotriva Turciei*, nr. 36812/07, pct. 43-49, 24 februarie 2015, *Tekpetek împotriva Turciei* (dec.), nr. 40314/08, pct. 40, 25 noiembrie 2014].

77. În condițiile în care ancheta penală de către poliție reprezintă, în mod normal, un mijloc eficient de a aborda acuzațiile de rele tratamente și discriminare, era normal ca reclamanții să-și fi pus încrederea în sistem și să aștepte sfârșitul anchetei înainte de a depune o plângere în fața Curții. Fără a ține seama de cele de mai sus, Curtea va examina dacă reclamanții și-au îndeplinit obligația de a se menține la curent cu progresul anchetei.

78. Curtea observă că, în timp ce dosarul era mutat între diverse secții de poliție, reclamanții au adresat întrebări cu privire la evoluția cauzei. Este adevărat că, odată ce, în cele din urmă, competența a fost atribuită Serviciului de Poliție Metrou, a existat o perioadă de aparentă inactivitate din partea reclamanților. Totuși, din această atitudine nu ar trebui deduse consecințe negative, în măsura în care faza de anchetă în procedura penală – nefiind nici publică, nici contradictorie – presupune un minim de reacție din partea victimelor, odată ce au dat declarații și au prezentat toate probele de care dispuneau (supra, pct. 36 și 37). Este normal ca anchetatorii, poliția sau procurorul să nu aibă niciun contact cu părțile până la sfârșitul anchetei; este, de asemenea, de așteptat ca autoritățile să acționeze din oficiu [a se vedea *Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 321; *Georgescu împotriva României* (dec.), nr. 4867/03, pct. 25, 22 octombrie 2013; *Bucureșteanu împotriva României*, nr. 20558/04, pct. 42, 16 aprilie 2013; și, *mutatis mutandis*, *Poede împotriva României*, nr. 40549/11, pct. 56-57, 15 septembrie 2015]

79. Nu se poate considera că reclamanții și-au pierdut interesul în privința cauzei, în măsura în care se pare că au cerut informații noi cu privire la progresul acesteia, au adresat întrebări cu privire la cauză și au primit răspunsuri în acest sens (supra, pct. 29). În plus, era în interesul lor să aștepte rezultatul anchetei înainte de a iniția orice altă acțiune (de exemplu, să solicite repararea prejudiciului suferit ca urmare a relelor tratamente sau discriminării), pentru a cunoaște identitatea vinovaților (a se vedea *Varnava și alții*, citată anterior, pct. 164).

80. În sensul art. 35 din Convenție, rezultă că termenul de 6 luni începe să curgă de la data hotărârii definitive pronunțate în cauză, adică din 9 august 2012 (supra, pct. 33). În consecință, formulând plângerea în fața Curții la 6 februarie 2012, reclamanții au respectat termenul de 6 luni în cauză.

Prin urmare, obiecția Guvernului trebuie respinsă.

2. Alte motive de inadmisibilitate

81. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

(a) Reclamanții

82. Reclamanții au susținut că relele tratamente la care au fost supuși au atins pragul minim de gravitate necesar pentru a intra sub incidența art. 3. Au repetat detaliile atacului și au susținut că atât modul în care s-a desfășurat atacul, cât și motivul pentru care au fost vizați le-au provocat sentimente de stres, anxietate și înjosire. Au fost nevoiți să facă terapie de grup timp de mai multe săptămâni pentru a se recupera în urma atacurilor.

83. În continuare, au susținut că se ridică o problemă separată din perspectiva art. 8 din

Convenție, în măsura în care, la momentul respectiv, legea penală nu a abordat în mod adecvat infracțiunile motivate de ură, iar autoritățile însărcinate cu aplicarea legii nu acordau suficientă atenție acestor infracțiuni (în special supra, pct. 40 și 41). Au reamintit faptul că homosexualii sunt printre cele trei cele mai discriminate grupuri din România.

84. În ceea ce privește modul în care a fost efectuată ancheta, reclamantii au subliniat faptul că chiar autoritățile au recunoscut că ancheta a fost îngreunată de faptul că dosarul nu a ajuns la Serviciul de Poliție Metrou decât la aproape un an de la producerea evenimentelor. În plus, au obiectat față de modul în care a fost tratată situația martorului R.S.A. de către anchetatori, care nu au reușit să clarifice contradicțiile dintre declarațiile acestuia și probele existente. De asemenea, el a fost considerat singurul martor, chiar dacă fusese însoțit la momentul respectiv de prietena lui și amândoi aparțineau grupului care îi atacase pe reclamantii și în ciuda faptului că Z.E. a fost la rândul său martor ocular și a dat declarații poliției în această calitate.

85. Reclamantii au afirmat, în continuare, că ancheta a durat prea mult timp și că perioada mare de timp a acesteia nu se justifica, în măsura în care faptele care făceau obiectul anchetei nu erau foarte complexe. Ei au reiterat faptul că procurorul a avut nevoie de 10 luni pentru a decide care secție de poliție avea competența să se ocupe de cauză. De asemenea, au subliniat faptul că fazele principale ale anchetei s-au efectuat în perioade relativ scurte de timp: între 3 și 26 iunie 2006, între 27 aprilie și 12 iunie 2007 și în octombrie 2009, perioadele rămase nefiind contabilizate.

86. De asemenea, s-au plâns că, din moment ce dosarul de urmărire penală a rămas secret, nu au avut posibilitatea să conteste acțiunile întreprinse decât după ce procurorul a emis o soluție în cauză. La momentul respectiv, se împlinise prescripția și nu au avut posibilitatea de a cere continuarea anchetei sub o încadrare juridică diferită a infracțiunilor săvârșite. De exemplu, au sugerat că, dacă procurorul ar fi examinat faptele din perspectiva prevederilor art. 323 C. pen., care interzice asocierea în scopul săvârșirii de infracțiuni (supra, pct. 39), nu ar mai fi intervenit prescripția. De asemenea, au reiterat faptul că nu au avut acces deplin la dosarul de urmărire penală până în toamna anului 2012.

87. Reclamantii au susținut totodată că autoritățile nu au luat în considerare caracterul sensibil al cauzei, în special gravitatea atacului, actele comise de grupurile de contrademonstrații și rolul lui R.S.A. în producerea incidentelor.

88. Au afirmat, în continuare, că statul pârât nu a tratat infracțiunile cu suficientă seriozitate pentru a genera o descurajare efectivă împotriva unor astfel de acte. Acest fapt a creat persoanelor și grupurilor expuse la infracțiunile motivate de ură și discriminare un sentiment general de vulnerabilitate. Au reamintit faptul că homosexualii sunt printre cele trei cele mai discriminate grupuri din România. Ei au făcut trimitere la studiul juridic privind homofobia și discriminarea pe motive de orientare sexuală și identitate de gen, efectuat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale, în ceea ce privește România. De asemenea, au subliniat concluziile Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii potrivit cărora anchetarea plângerilor privind presupuse infracțiuni motivate de ură sunt de obicei clasate ca urmare a duratei procedurilor, autorii rămânând neidentificați sau neavând capacitate juridică procesuală (de ex., minori, bețivi, persoane cu probleme mintale). Potrivit aceleiași analize, jurnalismul extremist este considerat a fi o expresie a libertății de exprimare.

b) Guvernul

89. Guvernul a susținut că reclamantii nu au reușit să prezinte probe suficiente pentru a infirma concluziile instanțelor interne, care, prin urmare, nu ar trebui să fie puse în discuție. Guvernul a considerat că plângerea avea un caracter de „recurs la o instanță de gradul al patrulea de jurisdicție” și că ar fi necesar ca această Curte să țină seama să de natura subsidiară a rolului său și să se abțină de la a examina cauza pe fond.

90. Chiar presupunând că pretențiile ridicate s-ar susține, Guvernul afirmă că ancheta a fost efectivă și aprofundată și că s-au depus eforturi pentru aflarea adevărului. Guvernul a reiterat faptul că reclamantii înșiși păruseră a fi neinteresați o lungă perioadă de timp, în măsura în care nu au solicitat informații cu privire la evoluția cazului. De asemenea, a arătat că, în ciuda afirmațiilor contrare ale reclamantilor, identitatea autorilor nu a fost cunoscută anchetatorilor. În plus, a susținut Guvernul, reclamantii au dat declarații contradictorii în cursul anchetei.

91. Autoritățile au dat dovadă de diligență în cadrul anchetei: au obținut numele și fotografiile persoanelor care au fost amendate în timpul marșului homosexualilor și au audiat declarațiile martorilor. De asemenea, la 9 mai 2012, autoritățile au permis accesul reprezentantului reclamantilor la dosarul de urmărire penală.

92. Guvernul a recunoscut că autoritățile aveau o responsabilitate suplimentară de a lua toate măsurile rezonabile pentru a stabili dacă ura sau prejudecata în ceea ce privește orientarea sexuală diferită a jucat sau nu un rol în producerea evenimentelor. Guvernul a considerat că probele din dosar nu pot duce la concluzia că incidentul a avut caracterul unei infracțiuni motivate de ură. Nici autoritățile nu au demonstrat lipsă de voință sau rezistență în a iniția o anchetă penală. În plus, nu a reieșit că i-ar fi descurajat pe reclamantii să-și urmeze plângerea.

93. De asemenea, Guvernul a susținut că nu există niciun motiv pentru care Curtea să examineze plângerea formulată în temeiul art. 8. din Convenție, deoarece, în opinia sa, esența plângerii reclamantilor intră în sfera de aplicare a obligațiilor procedurale prevăzute la art. 3.

94. Din aceleași motive, a mai susținut că nu ar trebui ca această Curte să efectueze o examinare separată a plângerii formulate în temeiul art. 14 din Convenție și al art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție. De asemenea, a reiterat faptul că reclamantii au avut la dispoziție o cale de atac efectivă pentru a se plânge de existența unei discriminări sub forma legii împotriva discriminării.

95. Pe baza faptelor cauzei, Guvernul a susținut că probele au dus la concluzia că incidentele au constituit un eveniment izolat. Prin urmare, sarcina probei le revenea reclamantilor, care nu au reușit să aducă dovezi că au fost discriminați.

96. În cele din urmă, Guvernul a susținut că plângerea formulată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție este identică cu plângerea formulată în temeiul art. 14.

(c) Terții intervenienți

(i) APADOR-CH

97. APADOR-CH a explicat că, în urma formulării unei plângeri penale în temeiul art. 221-222 C. proc. pen., organul de anchetă poate desfășura acte premergătoare în temeiul art. 224 din același cod. Această fază a procedurii penale a fost gândită să constituie o simplă verificare preliminară și, prin urmare, nu era reglementată în detaliu prin Codul de procedură penală. Trimiterea la drepturile și obligațiile participanților în cadrul procedurii penale se face, de regulă, în faza urmăririi penale, care începe prin emiterea unei decizii oficiale care urmează fazei actelor premergătoare. Această situație a creat o „zonă gri” în ceea ce privește actele premergătoare, cu o lipsă de claritate în ceea ce privește drepturile și obligațiile părților implicate în această fază.

98. APADOR-CH a susținut, în continuare, că, datorită cerinței ca termenul special de prescripție să fie respectat, eficacitatea anchetei și a procesului depinde direct de operativitatea autorităților implicate și a afirmat că procurorul avea sarcina să se asigure că anchetele sunt efectuate la timp și că organele de anchetă (cu alte cuvinte, poliția) joacă un rol activ în această privință.

99. APADOR-CH a mai subliniat că, din propria experiență, urmărirea penală ar putea fi blocată ani de zile, în special în cazuri sensibile precum cele care implicau violența și moartea cauzate de agenți ai statului. În astfel de cazuri domnea o cultură generală a impunității, în privința polițiștilor care abuzau de poziția lor, și a discriminării victimelor infracțiunilor pe baza originii lor etnice, orientării sexuale sau a credințelor. Conform APADOR-CH, practica organelor de urmărire penală era aceea de a păstra dosarele deschise și de a desfășura proceduri de cercetare limitate, deși nu instituiau oficial urmărirea penală. La un moment dat, o decizie oficială de neîncepere a urmăririi penale era emisă de procuror și comunicată victimei. Până la acel moment, care putea să nu se întâmple decât la câțiva ani de la producerea presupusei infracțiuni, victima nu avea acces la dosar.

100. APADOR-CH a afirmat că durata procedurii penale era deosebit de importantă în cazurile de vătămare, vătămare corporală și vătămare corporală gravă, în cazul cărora termenele de prescripție erau mai curând scurte, variind de la trei la zece ani. Cu toate acestea, din statisticile oficiale furnizate de Consiliul Superior al Magistraturii și de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție reieșea că doar un procent foarte mic de astfel de cauze erau soluționate din cauza termenului de prescripție (0,1% din totalul cazurilor soluționate de procurori în 2011 și 2012). APADOR-CH a concluzionat că victimele acestor infracțiuni ar trebui să se aștepte ca plângerea lor să fie rezolvată după o perioadă mai lungă de timp (mai ales în cazurile mai speciale), dar în termenul de prescripție.

(ii) ILGA

101. ILGA a prezentat mai multe rapoarte ale instanțelor internaționale care dezvăluie un climat general de ostilitate față de persoanele LGBTI în Europa. ILGA a subliniat că, în statul pârât, nivelul de discriminare pe motive de orientare sexuală este, ca mărime, al cincilea în Uniunea Europeană.

102. În continuare, ILGA a subliniat faptul că atât Curtea, în jurisprudența sa relevantă, cât și Comitetul de Miniștri, în recomandarea sa, recunosc necesitatea adoptării de legi penale pentru a proteja persoanele împotriva tratamentelor contrare art. 3 și împotriva motivelor discriminatorii din spatele unor astfel de atacuri. A nu proteja persoanele LGBTI de atacuri violente sau a nu ancheta acuzații de infracțiuni motivate de ură și a nu-i aduce pe făptuitori în fața justiției amenință, în opinia ILGA, nu numai drepturile victimelor, ci și drepturile membrilor comunității LGBTI, în ansamblu, deoarece aceștia s-ar putea teme să nu devină victime ale infracțiunilor violente homofobe. ILGA a făcut referire la *Modinos împotriva Ciprului*, 22 aprilie 1993, seria A nr. 259.

103. ILGA a subliniat faptul că simpla adoptare de legi care pedepsesc infracțiunile discriminatorii sau care cresc pedepsele în cazul acestora nu este suficientă pentru a proteja persoanele LGBTI împotriva atacurilor, după cum reiese din mai multe infracțiuni motivate de ură care au fost săvârșite

în țările în care aceste infracțiuni au fost explicit interzise. Pentru a răspunde cerințelor Convenției în acest domeniu, statele trebuie să asigure o protecție reală prin anchete efective și condamnarea celor vinovați. Obligația de a efectua o anchetă efectivă are o deosebită importanță în cazul în care un tratament contrar art. 3 din Convenție a reprezentat o infracțiune motivată de ură pe baza unor prejudecăți, inclusiv a prejudecăților bazate pe orientarea sexuală sau identitatea de gen. A nu asigura eficiența unei astfel de interdicții în practică ar transmite mesajul că discriminarea în cauză nu a fost luată în serios și ar putea chiar să sugereze aprobarea tacită a acțiunilor agresorilor din cauza unei prejudecăți pe care și autoritățile de anchetă o împărtășesc.

104. ILGA a susținut că este necesar ca toate agențiile care aplică legea să beneficieze de formare adecvată în domeniul drepturilor LGBTI și al infracțiunilor motivate de ură, argumentând că incapacitatea de a asigura o astfel de formare ar trebui să fie considerată de Curte ca o nerezită în a oferi o protecție adecvată împotriva infracțiunilor motivate de ură. În acest sens, ILGA a făcut referire la cauza *Opuz împotriva Turciei* (nr. 33401/02, pct. 192-198, CEDO 2009).

2. Motivarea Curții

A. Domeniul de aplicare al cauzei

105. Curtea consideră că obligația autorităților de a preveni violența motivată pe ură din partea unor persoane particulare și de a ancheta existența oricărui motiv posibil discriminatoriu în spatele unui act de violență poate intra sub incidența obligațiilor pozitive prevăzute la art. 3 și 8 din Convenție, dar poate fi, de asemenea, considerată ca făcând parte din responsabilitățile pozitive ce le revin autorităților în temeiul art. 14 din Convenție de a garanta valorile fundamentale protejate de art. 3 și art. 8, fără discriminare. Drept urmare a interacțiunii dintre prevederile de mai sus, probleme precum cele din prezenta cauză ar putea într-adevăr să fie examinate doar în temeiul uneia dintre aceste două prevederi – fără ca o problemă distinctă să rezultă în temeiul oricăreia din ele – sau ar putea impune o examinare simultană în temeiul mai multor aspecte ale acestor articole. Aceasta este o problemă care trebuie soluționată de la caz la caz, în lumina faptelor și a naturii acuzațiilor formulate [a se vedea *Ciorcan și alții împotriva României*, nr. 29414/09 și 44841/09, pct. 158, 27 ianuarie 2015; *Identoba și alții împotriva Georgiei*, nr. 73235/12, pct. 63 și 64, 12 mai 2015; *Bekos și Koutropoulos împotriva Greciei*, nr. 15250/02, pct. 70, CEDO 2005-XIII (extrase); *B.S. împotriva Spaniei*, nr. 47159/08, pct. 59-63, 24 iulie 2012; a se compara cu *Begheluri și alții împotriva Georgiei*, nr. 28490/02, pct. 171-179, 7 octombrie 2014].

106. În circumstanțele particulare ale prezentei cauze, având în vedere afirmațiile reclamanților potrivit cărora actele de violență comise împotriva lor au avut conotații homofobe complet trecute cu vederea de către autorități în cursul anchetei, Curtea consideră că modul cel mai adecvat de a proceda ar fi acela de a supune plângerile reclamanților unei examinări duble simultane, în temeiul art. 3 și art. 8 coroborate cu art. 14 din Convenție (a se vedea *Identoba și alții*, citată anterior, pct. 64) și, dacă este necesar, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție.

(b) Principii generale

107. Curtea reamintește de la bun început că relele tratamente trebuie să atingă un prag minim de severitate pentru a intra sub incidența art. 3. Evaluarea acestui minim este relativă: ea depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi natura și contextul tratamentului, durata sa, efectele sale fizice și psihice și, în unele cazuri, sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei [de exemplu, *Bouyid împotriva Belgiei* (MC), nr. 23380/09, pct. 86, CEDO 2015; *M. și M. împotriva Croației*, nr. 10161/13, pct. 131, 3 septembrie 2015; *A. împotriva Regatului Unit*, 23 septembrie 1998, pct. 20, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998–VI; *Costello-Roberts împotriva Regatului Unit*, 25 martie 1993, pct. 30, seria A nr. 247-C].

108. Tratamentul a fost considerat de Curte ca fiind „degradant” – și, prin urmare, ca intrând în domeniul de aplicare al interdicției prevăzute la art. 3 din Convenție – în cazul în care produce victimelor sentimente de frică, angoasă și inferioritate [de exemplu, *Irlanda împotriva Regatului Unit*, 18 ianuarie 1978, pct. 167, seria A nr. 25, și *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), nr. 36760/06, pct. 203, CEDO 2012], în cazul în care umilește sau înjosește un individ [umilintă în proprii ochi ai victimei, a se vedea *Raninen împotriva Finlandei*, 16 decembrie 1997, pct. 32, *Culegere* 1997-VIII, și/sau în ochii altor oameni, a se vedea *Gutsanovi împotriva Bulgariei*, nr. 34529/10, pct. 136, CEDO 2013 (extrase)], indiferent dacă acesta a fost sau nu scopul [a se vedea *Labita împotriva Italiei* (MC), nr. 26772/95, pct. 120, CEDO 2000-IV], în cazul în care distruge rezistența fizică sau morală a persoanei sau o face să acționeze împotriva voinței sau conștiinței sale [a se vedea *Jalloh împotriva Germaniei* (MC), nr. 54810/00, pct. 68, CEDO 2006-IX], sau în cazul în care demonstrează lipsă de respect față de sau diminuează demnitatea umană [a se vedea *Svinarenko și Slyadnev împotriva Rusiei* (MC), nr. 32541/08 și 43441/08, pct. 138, 17 iulie 2014].

109. Obligația înaltelor părților contractante, în temeiul art. 1 din Convenție, de a asigura tuturor persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție, coroborată cu art. 3, impune statelor să ia măsuri destinate să asigure că persoanele aflate sub jurisdicția lor nu sunt supuse relexor tratamentelor, inclusiv relexor tratamente administrate de persoane fizice [a se vedea *M.C. împotriva Bulgariei*, nr. 39272/98, pct. 149, CEDO 2003-XII, confirmată mai recent în *O'Keefe împotriva Irlandei* (MC), nr. 35810/09, pct. 144, CEDO 2014 (extrase)].

110. Mai mult, absența unei răspunderi directe a statului pentru acte de violență astfel încât să angajeze art. 3 din Convenție nu scutește statul de obligațiile care îi revin în temeiul acestei prevederi. În astfel de cazuri, art. 3 impune ca autoritățile să efectueze o urmărire penală oficială efectivă a pretinselor rele tratamente, chiar dacă aceste tratamente au fost aplicate de persoane fizice (a se vedea *M.C.*, citată anterior, pct. 151, *C.A.S. și C.S. împotriva României*, nr. 26692/05, pct. 69, 20 martie 2012; și *Denis Vasilyev împotriva Rusiei*, nr. 32704/04, pct. 98-99, 17 decembrie 2009).

111. Chiar dacă domeniul obligațiilor pozitive ale statului ar putea diferi între cazurile în care tratamentul contrar art. 3 a fost aplicat prin implicarea agenților statului și cazurile în care violența este aplicată de persoane fizice, cerințele unei urmăriri penale oficiale sunt similare. Pentru ca ancheta să fie considerată „efectivă” trebuie, în principiu, să fie de natură să conducă la stabilirea faptelor cauzei și la identificarea și pedepsirea persoanelor răspunzătoare. Aceasta nu este o obligație în ceea ce privește rezultatele care trebuie obținute, ci în ceea ce privește mijloacele care urmează să fie folosite. Autoritățile ar fi trebuit să ia măsurile rezonabile disponibile pentru a asigura strângerea probelor cu privire la incident, inclusiv, printre altele, depozițiile martorilor oculari, probele medico-legale și altele. Orice nereguli ale anchetei care afectează posibilitatea de a stabili cauza vătămării sau identitatea persoanelor răspunzătoare riscă să contravină acestei norme, iar cerința de promptitudine și termen rezonabil este implicată în acest context. În cazurile prevăzute la art. 2 și art. 3 din Convenție, în care eficiența urmării penale oficiale a fost în discuție, Curtea a luat adesea în considerare dacă autoritățile au reacționat prompt la plângerile de la momentul respectiv. S-a acordat atenție momentului începerii cercetărilor, întâzierilor în luarea declarațiilor și duratei necesare anchetei inițiale (a se vedea *Bouyid*, citată anterior, pct. 119-123, *Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 322, *Identoba și alții*, citată anterior, pct. 66; *Begheluri și alții*, citată anterior, pct. 99, *Denis Vasilev*, citată anterior, pct. 100, cu referințe ulterioare; și *Stoica împotriva României*, nr. 42722/02, pct. 67, 4 martie 2008). Un răspuns prompt din partea autorităților constând în anchetarea acuzațiilor de rele tratamente poate fi considerat în general ca fiind esențial pentru a menține încrederea publicului în respectarea statului de drept și pentru a preveni orice aparentă complicitate la acțiuni contrare legii sau orice aparentă toleranță față de acestea. Tolerarea de către autorități a unor astfel de acte nu poate decât să submineze încrederea publicului în principiul legalității și în menținerea de către stat a preeminenței dreptului (a se vedea *Membrii Congregației din Gldani a Martorilor lui Iehova și alții împotriva Georgiei*, nr. 71156/01, pct. 97, 3 mai 2007).

112. În plus, în cazul în care ancheta oficială a condus la instituirea unor proceduri în fața instanțelor naționale, procedura în ansamblu, inclusiv faza de judecată, trebuie să îndeplinească cerințele art. 3 din Convenție. În această privință, Curtea a hotărât deja că mecanismele de protecție disponibile în temeiul dreptului intern ar trebui să funcționeze în practică într-un mod care să permită examinarea fondului unei anumite cauze într-un termen rezonabil de timp (de exemplu, *W. împotriva Sloveniei*, nr. 24125/06, pct. 65, 23 ianuarie 2014).

113. Atunci când anchetează incidente violente, cum ar fi relexor tratamente, autoritățile statului au obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a descoperi orice posibile motive discriminatorii, ceea ce Curtea recunoaște că este o sarcină dificilă. Obligația statului pârât de a ancheta posibilele motive discriminatorii ale unui act de violență este obligația de a folosi cele mai bune metode, dar nu este una absolută. Autoritățile trebuie să facă ceea ce este rezonabil în circumstanțele respective pentru a colecta și asigura probele, pentru a explora toate metodele practice de descoperire a adevărului și pentru a pronunța decizii temeinic motivate, imparțiale și obiective, fără omiterea unor fapte suspecte, care pot indica acte de violență induse, de exemplu, de intoleranța rasială sau religioasă, sau violență motivată de discriminare pe bază de gen [a se vedea *Nachova și alții împotriva Bulgariei* (MC), nr. 43577/98 și 43579/98, pct. 160, CEDO 2005-VII; *Membrii Congregației din Gldani a Martorilor lui Iehova și alții împotriva Georgiei*, pct. 138-142, citată anterior; și *Mudric împotriva Republicii Moldova*, nr. 74839/10, pct. 60-64, 16 iulie 2013, reamintită recent în *Identoba și alții*, citată anterior, pct. 67]. Examinarea cazurilor de violență și brutalitate care rezultă din atitudini discriminatorii de pe o poziție de egalitate cu cauzele care nu au astfel de conotații ar însemna să fie ignorată natura specifică a unor acte cu efecte deosebit de distructive pentru drepturile fundamentale. A nu face diferența între modul în care sunt abordate situații fundamentale diferite poate constitui un tratament nejustificat, care contravine art. 14 din Convenție (a se vedea, de exemplu, *Begheluri și alții*, citată anterior, pct. 173).

114. În plus, obligațiile pozitive ale statului sunt inerente în dreptul la respectarea efectivă a vieții private în temeiul art. 8; aceste obligații pot implica chiar adoptarea de măsuri în domeniul relațiilor dintre indivizi. Deși alegerea mijloacelor pentru a asigura respectarea art. 8 în domeniul protecției

împotriva faptelor indivizilor ține, în principiu, de marja de apreciere a statului, descurajarea eficientă a unor fapte grave, unde valorile fundamentale și aspectele esențiale ale vieții private reprezintă miza, impune dispoziții de drept penal eficiente. Copiii și alte persoane vulnerabile, în special, au dreptul la o protecție eficientă [în special, *Söderman împotriva Suediei* (MC), nr. 5786/08, pct. 81, CEDO 2013; *C.A.S. și C.S.*, pct. 71, și *M.C.*, pct. 150, hotărâri citate anterior; *mutatis mutandis*, *O'Keeffe*, pct. 144, și *Identoba și alții*, pct. 72-73 și 94, hotărâri citate anterior].

115. Curtea reamintește că nu a exclus posibilitatea ca obligația pozitivă a statului în temeiul art. 8 de a proteja integritatea fizică a individului să se poate extindă la chestiuni referitoare la eficacitatea unei cercetări penale (a se vedea *C.A.S. și C.S.*, pct. 72, și *M.C.*, pct. 152, hotărâri citate anterior).

(c) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

(i) Cu privire la pragul de gravitate

116. În măsura în care reclamantii s-au plâns că autoritățile nu au reușit să efectueze o anchetă efectivă în ceea ce privește acuzațiile lor potrivit cărora actele de violență săvârșite împotriva lor au avut conotații homofobe, Curtea observă că reclamantii au fost atacați pe drumul spre casă de la un marș al homosexualilor. Marșul fusese însoțit de contrademonstrații care, în ciuda protecției poliției acordate participanților, s-a încheiat cu amendarea mai multor persoane pentru tulburarea evenimentului (supra, pct. 21 și 26). Reclamantii au fost atacați de un grup de persoane care, consideră reclamantii, i-au observat în timpul marșului și i-au urmat apoi la metrou. Atacatorii au venit direct către ei și i-au abuzat atât fizic, cât și verbal (supra, pct. 9). Ambii reclamantii au suferit vătămări corporale (supra, pct. 14 și 15) și au făcut terapie de grup pentru a face față traumelor psihologice suferite (supra, pct. 82). Ei au descris sentimentele de suferință, anxietate și înjosire pe care le-au suferit ca urmare a atacului.

117. Curtea consideră că scopul abuzului fizic și verbal a fost, probabil, acela de a-i speria pe reclamantii astfel încât ei să se abțină să-și mai exprime public sprijinul pentru comunitatea LGBTI (a se vedea *Identoba și alții*, citată anterior, pct. 70). Sentimentele de stres emoțional ale reclamantilor trebuie să fi fost exacerbate de faptul că, deși au urmat *ad litteram* instrucțiunile date de organizatorii marșului pentru a evita să devină victime ale agresiunii (supra, pct. 8) și nu purtau semne distinctive, au fost atacați pentru că au participat la marșul homosexualilor și, prin urmare, pentru că își exercitau drepturile garantate de Convenție.

118. Având în vedere rapoartele menționate mai sus la pct. 46 și 101, Curtea ia act de faptul că, în statul pârât, comunitatea LGBTI se află într-o situație precară, fiind supusă unor atitudini negative față de membrii săi.

119. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că tratamentul, descris în mod convingător de reclamantii, la care au fost supuși și care i-a vizat direct și le-a provocat sentimente de frică, neliniște și nesiguranță (a se compara cu *Identoba și alții*, citată anterior, pct. 71, și *Begheluri și alții*, citată anterior, pct. 108 și 117) nu a fost compatibil cu respectarea demnității lor umane și a atins pragul necesar de severitate pentru a se încadra în domeniul de aplicare al art. 3 coroborat cu art. 14 din Convenție.

(ii) Caracterul efectiv al anchetei

120. Curtea reamintește că reclamantii au formulat plângere penală în noaptea producerii incidentelor și că, în decurs de câteva zile, au prezentat toate probele de care dispuneau, care – în opinia lor – făceau posibilă identificarea unora dintre membrii grupului de atacatori (supra, pct. 16, 18 și 19). Cu toate acestea, nu au fost luate măsuri semnificative în cadrul anchetei timp de aproape un an, din iunie 2006 – data la care a fost depusă plângerea penală – până în aprilie 2007, data la care dosarul a fost în cele din urmă alocat Serviciului de Poliție Metrou. Chiar și în momentul în care ancheta a fost oficial clasată de procuror, la peste 5 ani de la data plângerii penale inițiale, poliția nu stabilise identitatea vinovaților (supra, pct. 30). În plus, Curtea nu poate ignora faptul că în cursul anchetei au existat perioade semnificative de inactivitate din partea autorităților. Întregul proces a durat până la 9 august 2012, adică o perioadă totală de peste 6 ani, perioadă de timp de natură nu numai să submineze o anchetă, ci și să compromită definitiv șansele de a fi vreodată finalizată (supra, pct. 111).

121. Curtea este pregătită să accepte faptul că ancheta nu a fost facilă, având în vedere numărul semnificativ de persoane implicate în contrademonstrație și etapele necesare pentru identificarea lor; în plus, modificările organizatorice din cadrul forțelor de poliție s-au adăugat la dificultățile întâmpinate în soluționarea cazului. Modificările organizatorice și restructurarea, cu toate acestea, nu suspendă obligațiile care îi revin statului în temeiul Convenției. În plus, Curtea observă mai multe deficiențe în cadrul anchetei, unele dintre ele recunoscute de către autoritățile naționale înseși (în special, *supra*, pct. 28 și 33). În special, trebuie notat faptul că, pe parcursul anchetei, poliția nu a făcut altceva decât

să audieze declarația unui martor, R.A.S., și să participe la 29 de meciuri de fotbal și să facă verificări aleatorii la stațiile de metrou, în 5 rânduri (supra, pct. 25 și 27). Nu pare să fi folosit în mod semnificativ probele prezentate de reclamant, în special declarațiile, fotografiile și identificarea unor persoane din grupul de atacatori (supra, pct. 18 și 19). Curtea observă, în special, că, deși reclamantul i-au identificat pe unii dintre atacatori, autoritățile interne (supra, pct. 28), și Guvernul, în înscrisurile prezentate în fața Curții (supra, pct. 90), au continuat să susțină imposibilitatea efectuării unei anchete în speță, întrucât autorii actelor de violență nu au putut fi identificați (a se vedea *Membrii Congregației din Gldani a Martorilor lui Iehova și alții*, citată anterior, pct. 118). În plus, Curtea nu poate accepta că actele premergătoare anchetei întreprinse de autoritățile interne ar putea fi considerate măsuri adecvate în vederea identificării și pedepsirii celor vinovați pentru incident, în special întrucât măsurile au fost luate la o perioadă atât de mare de timp de la producerea evenimentelor inițiale.

122. În plus, trebuie remarcat faptul că autoritățile nu au început la niciun moment urmărirea penală împotriva presupușilor vinovați. Curtea a hotărât deja că neînceperea urmăririi penale – chiar și atunci când relele tratamente au fost provocate de agenți ai statului – poate compromite validitatea probelor colectate în timpul fazei preliminare a anchetei (a se vedea *Poede*, citată anterior, pct. 60, cu referințe ulterioare). Curtea nu vede niciun motiv să judece altfel în împrejurările prezentei cauze, în care relele tratamente au fost comise de persoane particulare, dar ancheta intra sub incidența obligațiilor pozitive ale statului în ceea ce privește art. 3.

123. Curtea observă că, tergiversând ancheta, autoritățile interne au permis, de asemenea, ca prescripția să intervină (a se vedea *Membrii Congregației din Gldani a Martorilor lui Iehova și alții*, citată anterior, pct. 119). Acestea au refuzat să examineze faptele din perspectiva altor articole din Codul penal, în ciuda cererii exprese a reclamantilor în acest sens, care a rămas fără răspuns (supra, pct. 31). Curtea reține că cererea reclamantilor nu era neîntemeiată, deoarece ar fi existat și alte prevederi ale Codului penal care ar fi putut descrie mai bine infracțiunile anchetate (supra, pct. 39).

124. Mai important cu privire la acest aspect, Curtea consideră că autoritățile nu au luat măsuri rezonabile pentru a examina rolul jucat de posibilele motive homofobe aflate în spatele atacului. Necesitatea efectuării unei anchete adecvate a posibilității ca discriminarea să fi fost motivația atacului era indispensabilă, având în vedere ostilitatea împotriva comunității LGBTI în statul pârât (supra, pct. 46) și în lumina declarațiilor reclamantilor potrivit cărora vorbe pline de ură, în mod clar homofobe, au fost rostite de atacatori în timpul incidentului. Autoritățile ar fi trebuit să facă acest lucru – în ciuda faptului că discursul care incită la ură nu era pedepsit la momentul în care au avut loc incidentele (supra, pct. 40) – deoarece infracțiunilor li s-ar fi dat o încădrare juridică care ar fi permis o bună administrare a justiției. Curtea consideră că, fără o astfel de abordare riguroasă din partea autorităților de aplicare a legii, infracțiunile motivate de prejudecăți sunt în mod inevitabil, tratate pe picior de egalitate cu cauzele care nu implică astfel de conotații, iar indiferența rezultată ar fi echivalentă cu încuviințarea oficială, sau chiar complicitate la infracțiunile motivate de ură (a se vedea *Identoba și alții*, citată anterior, pct. 77, și, *mutatis mutandis*, *Ciorcan și alții*, citată anterior, pct. 167). În plus, fără o anchetă adecvată, ar fi dificil ca statul pârât să pună în aplicare măsuri care vizează îmbunătățirea păstrării ordinii în cazul unor demonstrații pașnice similare, în viitor, prejudiciind astfel încrederea publicului în politica antidiscriminare a statului (a se vedea *Identoba și alții*, citată anterior, pct. 80 *in fine*).

125. Considerațiile precedente sunt suficiente pentru a-i permite Curții să concluzioneze că ancheta privind acuzațiile de rele tratamente nu a fost efectivă, deoarece a durat prea mult timp, a fost marcată de deficiențe grave și nu a luat în considerare posibilele motive discriminatorii.

În consecință, a fost încălcat art. 3 (sub aspect procedural) din Convenție, coroborat cu art. 14 din Convenție, cu privire la acest punct.

126. Această concluzie înseamnă că nu este necesar să mai fie examinat de Curte restul acestui capăt de cerere – formulat în temeiul art. 3 și art. 14 din Convenție – și anume că poliția a prelungit în mod intenționat ancheta în ceea ce privește motivele homofobe și afirmațiile făcute în temeiul art. 8 din Convenție și al art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție.

II. Cu privire la celelalte pretinse încălcări ale Convenției

127. Reclamantul s-a plâns de faptul că, în măsura în care au fost victime ale unei agresiuni în timpul participării la o întrunire pașnică, prin faptul că nu a efectuat o anchetă efectivă, statul și-a încălcat obligațiile pozitive care îi revin în temeiul art. 11 din Convenție, considerat separat sau coroborat cu art. 14. În continuare, au susținut că nu au avut la dispoziție nicio cale de atac efectivă pentru a se plânge fie cu privire la faptul că infracțiunile săvârșite împotriva lor au fost motivate de orientarea lor sexuală, fie că urmărirea penală a durat prea mult timp și a fost inefficientă, împiedicându-i astfel să aibă acces la căi de atac civile. Plângerile au fost comunicate Guvernului pârât în temeiul art. 11, art. 13 și art. 14, care se citesc după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

Art. 13 (dreptul la un recurs efectiv)

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de [prezenta] convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

128. Părțile au prezentat observații cu privire la acest aspect.

129. Având în vedere faptele din cauză, declarațiile părților și constatările sale referitoare la art. 3 și art. 14 din Convenție (supra, pct. 125), Curtea consideră că a examinat principalele probleme de drept invocate în prezenta cerere și că nu este necesar să pronunțe o altă hotărâre cu privire la celelalte capete de cerere [pentru cea mai recentă hotărâre, *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (MC), nr. 47848/08, pct. 156, CEDO 2014, cu referințe ulterioare].

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

130. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

131. Reclamanții au pretins fiecare 15 000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral.

132. Guvernul a susținut că sumele solicitate erau excesive și că, în orice caz, constatarea unei încălcări ar trebui să constituie o reparație suficientă pentru prejudiciul moral pretins suferit.

133. Curtea observă că încălcările constatate în prezenta cauză le-au provocat cu siguranță reclamanților sentimente de suferință și frustrare care nu pot fi compensate prin simpla constatare a unei încălcări. Prin urmare, ținând seama de jurisprudența anterioară și pronunțându-se în echitate, Curtea acordă fiecărui reclamant suma de 7 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

134. De asemenea, reclamanții au pretins în comun următoarele sume pentru cheltuielile de judecată efectuate:

– 50,36 EUR pentru cheltuieli de judecată efectuate în fața instanțelor interne, în special cheltuieli judiciare de timbru și cheltuieli pentru examinare medico-legală.

– 116,66 EUR pentru cheltuieli de judecată efectuate în fața instanțelor interne, în special cheltuieli judiciare de timbru și cheltuieli pentru examinare medico-legală.

– 3 696 EUR reprezentând onorarii în vederea pregătirii a două seturi de observații în cadrul procedurilor desfășurate în fața Curții.

Aceștia au prezentat facturile aferente.

135. Guvernul a contestat validitatea acestor pretenții. Guvernul a susținut că respectivele chitanțe nu erau lizibile și că nu permiteau stabilirea vreunei legături de cauzalitate cu prezentele proceduri. Guvernul a susținut că onorariul avocaților era exorbitant și supraevaluat.

136. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În prezenta cauză, ținând seama de documentele de care dispune și de criteriile menționate anterior, Curtea consideră că este rezonabil să acorde suma de 3 863,02 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

137. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal, practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
CURTEA

1. Declară, în unanimitate, cererea admisibilă;
2. Hotărăște, în unanimitate, că au fost încălcate art. 3 și art. 14 din Convenție interpretate coroborat, în ceea ce privește capătul de cerere referitor la anchetarea acuzațiilor de rele tratamente;
3. Hotărăște, cu șase voturi la unu, că nu este necesar să examineze restul capetelor de cerere.
4. Hotărăște, în unanimitate:
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - (i) 7 000 EUR (șapte mii de euro) fiecărui reclamant, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
 - (ii) 3 863,02 EUR (trei mii opt sute șaiszeci și trei de euro și doi eurocenți), plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamanți cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
5. Respinge, cu șase voturi la unu, cererea reclamanților de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 12 aprilie 2016, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Fatoş Aracı
Grefier adjunct

András Sajó
Președinte

În conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și cu art. 74 § 2 din Regulamentul Curții, următoarele opinii separate sunt anexate la prezenta hotărâre:

- (a) opinia concordantă a domnului judecător Wojtyczek;
- (b) opinia parțial separată a domnului judecător Kūris.

A.S.
F.A.

Opinia concordantă a domnului judecător Wojtyczek

Suntem de acord cu soluția prezentei cauze; totuși, am dori să introducem câteva nuanțe la motivare.

Dificultatea speței rezultă din faptul că autoritățile interne nu au reușit să stabilească circumstanțele cauzei relevante. În astfel de situații, Curtea trebuie să manifeste prudență deosebită în evaluarea faptelor. Având în vedere incertitudinea în ceea ce privește cursul detaliat al evenimentelor, este deosebit de dificil să se stabilească efectele relelor tratamente asupra reclamantilor (a se vedea pct. 119). Acest aspect ar fi trebuit să fie anchetat de autoritățile interne. Tot ce poate afirma Curtea este că reclamantul are o plângere credibilă în temeiul art. 3, care declanșează obligația de a efectua o anchetă efectivă. În plus, nu există nicio îndoială că, într-adevăr, autoritățile române nu au reușit să desfășoare o anchetă corespunzătoare.

Hotărârea face o legătură între necesitatea efectuării unei anchetări adecvate a posibilității ca discriminarea să fi fost motivația atacului și ostilitatea împotriva comunității LGBTI în statul pârât (a se vedea pct. 124). Nu suntem convingeți de acest argument. Argumentul ar da impresia că abordarea Curții în cauzele legate de discriminare poate varia de la un stat la altul. Oricare ar fi situația generală într-o anumită țară, în cazul în care se aplică art. 3, atunci autoritățile naționale au obligația de a stabili toate circumstanțele relevante pentru răspunderea penală, inclusiv motivele agresorilor.

Opinia parțial separată a domnului judecător Kūris

1. Am votat împotriva pct. 3 din dispozitivul hotărârii. Nu suntem de acord cu majoritatea în privința faptului că celelalte acuzații în afara celor formulate în temeiul art. 3 și al art. 14 (în măsura în care plângerea se referea la anchetarea acuzațiilor de rele tratamente) nu trebuie să fie examinate. Problemele ridicate de reclamanți în temeiul art. 8, art. 11 și art. 13, interpretate separat sau coroborat cu art. 14, nu ar fi trebuit să fie imediat respinse. Cel puțin o parte din acestea ar fi meritat o examinare atentă. Un singur aspect legat de pretinsa încălcare a art. 3 și art. 14 a fost examinat în prezenta cauză, în timp ce pretinsa încălcare a art. 11 nu a fost examinată deloc Prin comparație, în *Identoba împotriva Georgiei* (nr. 73235/12, pct. 106, 12 mai 2015), Curtea a hotărât că „capetele de cerere [...] ale reclamanților, în temeiul art. 8, formulate fie separat, fie coroborat cu art. 13 și art. 14 din Convenție, precum și repetarea specifică a plângerilor în ceea ce privește lipsa de eficiență a anchetei penale în temeiul art. 13” „doar [reiterează] problemele deja examinate în temeiul *lex specialis* – art. 3 și art. 11, ambele coroborate cu art. 14”. Pe baza acestei considerații, Curtea a declarat o parte a cererii „în mod vădit nefondată” și a respins-o în temeiul art. 35 § 3 și al art. 35 § 4 din Convenție. S-ar putea spune că „reiterarea” anumitor plângeri examinate deja în cadrul altor capete de cerere nu permite, în sine, să se concluzioneze că acestea sunt „nefondate”, „în mod vădit”. Dar aspectul menționat se referă la respectiva cauză, nu la cea prezentă. Totuși, în prezenta cauză, majoritatea s-a limitat la simpla afirmație că „Curtea nu trebuie să se examineze restul plângerii”, dar nu a declarat acea parte a cererii „în mod vădit nefondată”.

2. În opinia noastră, dacă acea parte a cererii ar fi fost examinată, este mai mult decât probabil să nu fi fost constatată o încălcare în ceea ce privește cel puțin o parte din capetele de cerere formulate în temeiul art. 8, art. 11 și art. 13, considerate separat sau coroborat cu art. 14. Iar o astfel de constatare ar fi avut efect asupra cuantumului despăgubirii cu titlu de prejudiciu moral acordate reclamanților.

Alternativ, în cazul în care Curtea concluzionează că nu este „necesar să examineze” o parte a cererii, la fel ca în speță, aceste capete de cerere nu pot fi pur și simplu ignorate, mai ales în lumina cerinței lipsite de echivoc de la art. 45 § 1. Regretăm să observăm că motive prea laconice de a respinge „restul capetelor de cerere” au devenit o practică îndelungată a Curții, nu doar în cauzele în care necesitatea unei astfel de respingeri este de la sine înțeleasă, ci și în cauze în care ar merita o atenție mai explicită. Personal credem că prezenta cauză aparține în mod clar acestei din urmă categorii.

3. Am votat împotriva la pct. 3 însă nu am putut să nu votăm împotriva și la pct. 5 din dispozitivul hotărârii.